

INFORMACJE

Zarządu Głównego PTTK

Nr. 4.

WARSZAWA, kwiecień 1986r.

DO UŻYTKU WEWNĘTRZNEGO

PLENARNE POSIEDZENIE ZARZĄDU GŁÓWNEGO PTTK

19 kwietnia b.r. odbyło się posiedzenie plenarne Zarządu Głównego PTTK. Zasadniczym tematem był stan i kierunki rozwoju bazy PTTK ze szczególnym uwzględnieniem bazy dla turystyki kwalifikowanej.

W końcu 1985 roku Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze dysponowało 260 obiektami noclegowymi /11,2 tys. miejsc całorocznych, 16,1 tys. miejsc sezonowych/. Dodatkowo 19 obiektów było wyłączonych z eksploatacji, m.in. na skutek prowadzonych prac remontowych. Bazą tą zarządzają Okręgowe Zespoły Gospodarki Turystycznej /242 obiekty/ i oddziały PTTK /37 obiektów/. Obiekty gastronomiczne dysponowały 12,3 tys. miejsc całorocznych i 7,4 tys. miejsc sezonowych.

Wiek obiektów jest znacznie zróżnicowany - obok oddanych do użytku w ostatnich latach istnieją też liczące 100-300, a nawet więcej lat. Wynika to z form pozyskiwania obiektów dla Towarzystwa, a jednocześnie nakłada bardzo poważne obowiązki w zakresie utrzymania ich w stanie pozwalającym na eksploatację. Z wiekiem obiektów wiąże się ich stan techniczny. Ponad 24% obiektów jest w stanie złym lub bardzo złym, 31% - w stanie dobrym. Niezadawająco przedstawia się stan techniczny urządzeń wodno-ściekowych, w 28% obiektów można uznać go za dobry, w 41% - za średni, większość urządzeń nie spełnia wszelkich wymogów ochrony środowiska.

Wiek i stan techniczny większości obiektów i urządzeń wodno-ściekowych stawia przed jednostkami zarządzającymi poważne zadania, głównie w sferze finansowania przedsięwzięć modernizacyjno-remontowych.

Funkcje, jakie wypełniają obiekty turystyczne, ich znaczenie dla kształtowania nawyku czynnego wypoczynku, a przez to ochrona zdrowia i edukacja krajoznawczo-turystyczna sprawiają, że obiekty turystyczne są trwałym i nieodzownym czynnikiem wspomagającym programową działalność Towarzystwa.

Zaawansowany wiek obiektów PTTK oraz stopień ich faktycznego zużycia w okresie dziesiątków lat służby na szlakach turystycznych, często w oddaleniu od ludzkich siedzib, zaznaczyły się znacznym wyeksploatowaniem większości tych obiektów. Niedostateczne wobec potrzeb nakłady finansowe związane z remontami kapitalnymi i przesuwaniem planów remontów i modernizacji przyczyniły się do tego, że obecnie większość obiektów noclegowych i gastronomicznych PTTK jest w złym stanie technicznym, co rzuca na zabezpieczenie ciągłości eksploatacyjnej bazy i utrzymanie niezbędnego standardu usług. Odnowa obiektów oraz powstrzymanie procesu ich dekapitalizacji jest - zgodnie

z uchwałami Zjazdu Krajowego PTTK - jednym z głównych kierunków działalności władz PTTK w bieżącej kadencji.

Referat wprowadzający wygłosił Wiceprezes ZG PTTK kol. Jan KOMORNICKI. Przedstawił on podstawowe uwarunkowania postępującej dekapitalizacji obiektów.

Na ich stan techniczny wpływa m.in. specyfika wykorzystania obiektów turystycznych. Obecna sytuacja jest również wynikiem niepełnego wykorzystania w latach poprzednich potencjałów i środków na remonty i modernizację obiektów. Nie zawsze uzasadnione odkładanie zadań remontowych spowodowało obecnie olbrzymie nagromadzenie potrzeb. Niekorzystne dla stanu bazy są również niektóre obowiązujące rozwiązania organizacyjne. W okresie między X a XI Zjazdem Krajowym Towarzystwo konsekwentnie walczyło z nadbudową administracyjną nad gospodarką i bazą PTTK. Słuszny kierunek nie znalazł jednak odbicia w jednostkach bezpośrednio zarządzających bazą. Funkcjonujące rozwiązania powodują niegospodarność, a w efekcie - działalność na szkodę turystów i Towarzystwa.

Na stan bazy może mieć wpływ poprawa wewnętrznej gospodarności - pozwoli to na prawidłową eksploatację, a przez to na zmniejszenie dewastacji bazy. Jednocześnie jednak jest niezbędna, szczególnie uzasadniona z racji ogólnospołecznych funkcji pełnionych przez obiekty PTTK, pomoc ze strony Państwa. Pomoc ta winna z jednej strony przejawiać się w ulgach obciążen podatkowych, z drugiej na pomocy finansowej przeznaczanej na remonty i modernizację obiektów. Środki na ten cel winny być przyznawane globalnie - podziału na konkretne zadania winno dokonywać PTTK, najlepiej znające potrzeby i możliwości realizacji. Niezależnie od tego Władze PTTK zamierzają utworzyć Fundusz Odtworzenie Bazy Turystycznej, który służyć będzie finansowaniu konkretnych zadań.

Zarząd Główny staje przed niesłychanie odpowiedzialnym zadaniem. Potrzebny jest zatem ogromny wspólny wysiłek całego PTTK dla ratowania bazy. Sprawa ta będzie, zgodnie z wolą Zjazdu Krajowego, traktowana jako najważniejsza dla PTTK.

W ożywionej dyskusji przedstawiano problemy zarówno gospodarce jak i programowe funkcjonowania obiektów PTTK. W wielu wypowiedziach proponowano konkretne rozwiązania, znalazły one odzwierciedlenie w uchwale Zarządu Głównego.

W podjętej uchwale Zarząd Główny PTTK uznał za celowe wzmocnienie działalności jednostek organizacyjnych Towarzystwa na rzecz ochrony obiektów turystycznych. W zakresie działań w obrębie PTTK uchwała zaleca m.in. analizę i zwiększenie efektywności działań gospodarczych w celu uzyskania konkretnych efektów oszczędnościowych oraz organizację wspólnych przedsięwzięć jednostek PTTK w celu działań remontowo-odtworzeniowych - rów-

niez z udziałem oddziałów Towarzystwa. Działalność remontowo-odtworzeniowa prowadzona przez jednostki zarządzające bazą będzie częściowo wspomagana ze środków centralnych PTTK. W planach rozwojowych należy preferować zadania o podstawowym znaczeniu dla działalności programowej PTTK. Lokalizację nowych obiektów winny poprzedzać szczegółowe analizy celowości programowej i ekonomicznej zadania. Należy jednocześnie intensywnie rozwijać tanią bazę turystyczną - bazy namiotowe i stacje turystyczne. Realizując nakreślony przez Towarzystwo program ochrony środowiska należy preferować wszelkie zadania wodno-ściekowe, zwłaszcza na obszarach chronionych. Kontynuując i przyspieszając zapoczątkowany już proces należy przyjąć przejmowaniu obiektów turystycznych przez oddziały PTTK.

Podkreślono też konieczność szerokiej popularyzacji istniejących w PTTK tradycji pracy społecznej w rozwoju i utrzymaniu bazy turystycznej oraz dbałości o jej stan - zgodnie z najlepszymi tradycjami PTTK.

I Ogólnopolskie Triennale Książki Krajoznawczo-Turystycznej

W marcowym numerze "Informacji ZG PTTK" przekazaliśmy wiadomość o odbytym posiedzeniu Rady Programowej I Ogólnopolskiego Triennale Książki Krajoznawczo-Turystycznej. Oto informacje o założeniach imprezy.

Celem Triennale jest poprzez prezentowanie tych publikacji stymulować podnoszenie poziomu sztuki graficznej książki oraz stałe dokumentowanie funkcji społecznej książki krajoznawczo-turystycznej w edukacji narodu.

Patronat nad Triennale przyjął Ob. Tadeusz ZACHARIASIEWICZ - Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki.

Organizatorami imprezy są m. in. Zarząd Główny PTTK, Zarządy Głównie Stowarzyszenia Polskich Artystów Grafików Projektantów i Związku Polskich Artystów Fotografików, Biuro Wystaw Artystycznych w Białymstoku, Zarząd Wojewódzki PTTK w Białymstoku oraz szereg białostockich towarzystw, organizacji i instytucji społecznych, kulturalnych i oświatowych. Triennale odbędzie się w dniach 5 marca - 5 kwietnia 1987 roku w salonach wystawowych Biura Wystaw Artystycznych w Białymstoku.

W I Ogólnopolskim Triennale Książki Krajoznawczo-Turystycznej mogą wziąć udział wszyscy profesjonalni wydawcy polscy drukujący pozycje literatury krajoznawczo-turystycznej. Każdy wydawca może przedstawić dowolną ilość pozycji wydanych w latach 1984-1986, bez względu na format książki czy zawartość w tomach. W sytuacji prezentowania przez wydawcę serii wydawniczych ilość książek winna być warunkowana czasokresem wydawania bądź zakresem zawartości danej serii. Przegląd i zakwalifikowanie pozycji do ekspozycji na Triennale zostanie dokonane przez Komisję Kwalifikacyjną, powołaną przez Radę Programową Triennale.

Organizatorzy przewidują następujące nagrody:

- nagroda Grand Prix za wyróżniającą się książkę krajoznawczo-turystyczną jako całość,
- za najlepsze opracowanie graficzne,
- za najlepszą dokumentację fotograficzną,
- za najlepsze opracowanie serii wydawniczej książki krajoznawczo-turystycznej,
- za pozycję najtrafniej opracowaną graficznie lub fotograficznie dotyczącą Ziemi Białostockiej,
- za najstarsze opracowanie edytorskie książki krajoznawczo-turystycznej,
- za najlepsze wykonanie techniczne książki krajoznawczo-turystycznej.

Organizatorzy dopuszczają możliwość ustalenia i przyznania nagród specjalnych i fundowanych, m.in. za pozycję najtrafniej ujmującą ochronę krajobrazu kulturowego, ochronę przyrody, za najlepszą dokumentację krajoznawczo-turystyczną danego regionu, za nowatorskie opracowanie autorskie, za najbardziej udany debiut autorski.

Organizatorzy przewidują w marcu 1987 roku szereg imprez towarzyszących Triennale, m.in. rostrzygnięcie konkursu na grafikę książki krajoznawczo-turystycznej, seminarium "Próba określe-

Działania zewnętrzne mające na celu ochronę przed dekapitalizacją obiektów turystycznych winny zmierzać do wprowadzenia systemowych ulg podatkowych w stosunku do określonych grup obiektów turystycznych. Z uwagi na ogólnospołeczne funkcje obiektów - finansowanie zadań remontowo-inwestycyjnych winno się odbywać również ze środków Państwa, przekazywanych globalnie na te cele. Taki system finansowania pozwoli efektywniej wykorzystywać uzyskane środki.

Pełny tekst uchwały w sprawie rozwoju bazy turystycznej Towarzystwa i powstrzymania jej dekapitalizacji zamieścimy w kolejnym numerze "Informacji ZG PTTK".

W końcowej części posiedzenia podjęto uchwałę w sprawie zaliczenia znakarzy do kadry PTTK. Zatwierdzono też składy osobowe Komisji Turystyki Żeglarskiej i Komisji Działalności Podwodnej ZG PTTK oraz zmiany w składzie Komisji Kół i Oddziałów Zakładowych ZG PTTK. Uchwałę oraz składy komisji opublikujemy w kolejnym numerze.

nia potrzeb czytelniczych w zakresie wydawnictw krajoznawczo-turystycznych, wystawy fotografii krajoznawczej jako plonu pleneru i konkursu fotograficznego, kiermasze książek krajoznawczo-turystycznych.

Zadania organizacyjne i realizacyjne Triennale prowadzi Biuro Wystaw Artystycznych, ul. Mickiewicza 2, 15-222 Białystok, tel. 203-53, 266-14.

Z PRAC PREZYDIUM ZARZĄDU GŁÓWNEGO PTTK

W marcu bieżącego roku Prezydium Zarządu Głównego PTTK wystosowało apel do ogniw i członków PTTK w sprawie obchodów rocznicy urodzin Marii Konopnickiej. Oto jego treść:

A P E L

w sprawie udziału Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w obchodach 145 rocznicy urodzin Marii Konopnickiej

W 1987 roku przypada 145 rocznica urodzin Marii Konopnickiej. Mało jest osób, które tak jak Ona w sposób znaczący i serdeczny zaznaczyły swoje miejsce w kulturze i życiu Polaków. Pod Jej piórem zrodziła się "Rota", wspaniałe wiersze, bajki, opowiadania. Jej utwory bardzo szybko trafiły do milionów rodaków, są żywe - nadal rozbudzają głęboki patriotyzm i wrażliwość.

W czasie obrad XI Zjazdu Krajowego PTTK sformułowano wniosek, aby nasze Towarzystwo przyczyniło się do przypomnienia twórczości Marii Konopnickiej - wybitnej poetki, działaczki społecznej, niestrudzonej popularyzatorce polskiego folkloru i krajobrazu. Zachęcamy Koleżanki i Kolegów, wszystkie ognia PTTK do wykorzystania Jubileuszu Jej urodzin do upowszechniania twórczości Marii Konopnickiej w naszej działalności turystyczno-krajoznawczej. Niechaj szczególnym adresatem naszych propozycji będą najmłodszy turyści, po raz pierwszy wyruszający na turystyczne szlaki.

Wykorzystajmy utwory samej Poetki, poświęcone Jej publikacje, owoce dorobku Towarzystwa imienia Marii Konopnickiej.

Uczyńmy z obchodów ważne, mądre i serdeczne spoivo kulturalnego posłania naszych turystyczno-krajoznawczych imprez.

Prezydium ZG PTTK

W nawiązaniu do apelu przypominamy, że Towarzystwo im. Marii Konopnickiej ma swoją siedzibę w Warszawie przy ul. Brzozowej 6/8 m. 2 oraz to, że w 1977 r. Wydawnictwo "Sport i Turystyka" wydało interesującą pozycję p.t. "Konopnicka jako turystka".

Z PRAC GŁÓWNEJ KOMISJI REWIZYJNEJ

W odbytym w marcu b.r. posiedzeniu Prezydium Głównej Komisji Rewizyjnej uczestniczył Prezes ZG PTTK Andrzej GORDON. Przedstawił on szeroko i wyczerpująco informację o aktualnej działalności Zarządu Głównego PTTK, ze szczególnym podkreśleniem występujących problemów. W podsumowaniu dyskusji Prezes Głównej Komisji Rewizyjnej Bronisław CMEŁA podkreślił celowość odbycia spotkania Głównej Komisji Rewizyjnej z Prezydium ZG PTTK, podczas którego omówione zostaną m.in. podstawowe nieprawidłowości występujące w ogniwach Towarzystwa stwierdzone przez Komisje Rewizyjne i etatową rewizję ZG PTTK. Szczególne miejsce winny tu znaleźć zagadnienia działalności gospodarczej Oddziałów PTTK, zwłaszcza zaś prowadzonych przez nie prac specjalistycznych. Podkreślenia też wymaga konieczność analizy proporcji działalności programowej i gospodarczej ogniw Towarzystwa. Wspólne wysiłki powinny zatem dążyć do rozwoju działalności PTTK w ramach obowiązujących przepisów.

NA WARSZTACIE KOMISJI SPOŁECZNYCH

Wieloletnie starania Komisji Działalności Podwodnej ZG PTTK zostały uwieńczone powodzeniem. Ustawa o rybactwie śródlądowym /Dz.U. nr 21 z 1985 r., poz. 91/ zalegalizowała amatorski połów kuszą. W przepisach wykonawczych do tej Ustawy /Dz.U. nr. 33 z 1985 r., poz. 151/ PTTK zostało upoważnione do wydawania kart łowiectwa podwodnego. W wyniku społecznych konsultacji opracowano szczegółowy regulamin amatorskiego połowu ryb kuszą.

Od maja 1986 r. Komisja Działalności Podwodnej ZG PTTK będzie wydawać karty łowiectwa podwodnego. Kartę taką może uzyskać osoba, która ukończyła 18 lat, posiada pozytywną opinię klubu płetwonurków oraz z pozytywnym wynikiem zda egzamin z zakresu połowu i ochrony ryb.

Szczegółowe informacje dotyczące m.in. reguła laminu połowów oraz egzaminów na kartę łowiectwa podwodnego można uzyskać w klubach płetwonurków PTTK oraz w Komisji Działalności Podwodnej ZG PTTK, ul. Senatorska 11, 00-075 Warszawa, tel. 26 22 51 w. 23 lub 40.

"RODZINNE WĘDRÓWKI 86"

Tradycyjnie już Komisja Osiedlowa ZG PTTK przy współudziale redakcji czasopism "Gościńiec" i "Domy Spółdzielcze" organizuje Ogólnopolski Konkurs Turystyczny "Rodzinne Wędrówki 86". Konkurs jest przeznaczony dla wędrujących rodzin, a także dla organizatorów turystyki rodzinnej.

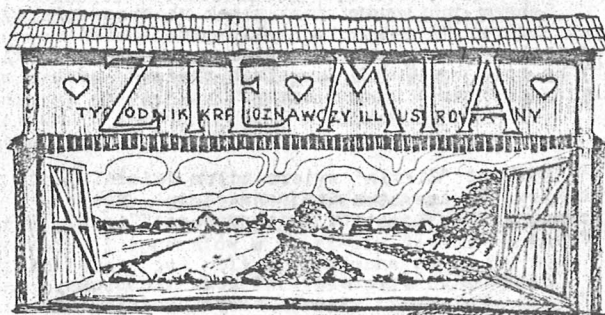
W konkursie może uczestniczyć każda rodzina, która w okresie od 1 maja do 30 września b.r. weźmie udział w jedno- lub wielodniowej wycieczce, rajdzie, spływie lub innej formie turystyki. W konkursie uczestniczą również wszyscy organizatorzy turystyki rodzinnej, którzy w tym okresie realizować będą różne formy wypoczynku rodzinnego.

Warunkiem uczestnictwa jest nadesłanie z trasy wędrówki widokówki z podaniem:
- rodzaju wędrówki /wycieczka, rajd, spływ/,
- nazwy ognia PTTK organizującego wędrówkę lub zaznaczenie "we własnym zakresie",
- imion, nazwiska i adresu rodziny uczestniczącej w konkursie.

Widokówki należy nadsyłać na adres: Zarząd Główny PTTK, ul. Senatorska 11, 00-075 Warszawa z dopiskiem "Rodzinne Wędrówki 86".

Wśród uczestniczących rodzin co miesiąc będą rozlosowywane trzy nagrody rzeczowe /sprzęt turystyczny. Na zakończenie konkursu odbędzie się losowanie nagrody głównej w postaci czasów rodzinnych.

Organizatorzy turystyki rodzinnej, którzy zostaną wymienieni największą ilością razy otrzymają puchar ufundowany przez ZG PTTK i CZSBM.

6 kwietnia 1986 roku odbyła się zorganizowana przez Zarząd Główny PTTK i Komitet Redakcyjny "Ziemi" sesja krajoznawczo-historyczna "Ziemia - 75 lat" poświęcona jubileuszowi tego zasłużonego dla polskiego krajoznawstwa czasopisma. Uczestniczyło w niej wielu dawnych i obecnych autorów, osób wypracowujących konsekwentną linię programową "Ziemi".

Sesja odbyła się w roku 75-lecia czasopisma, ale jednocześnie w roku, w którym przypada 80-lecie powstania Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, jednego z protoplastów PTTK.

"Ziemia w całym swoim kształcie, w różnych formułach edytorskich, miała jedną cechę szczególną - świadomie kreowała nowy rodzaj piśmiennictwa - piśmiennictwo krajoznawcze, przybliżając oczyszczoną ziemię, jej bogactwo i kulturę, ujawniała jej zagrożenie - stwierdził we wstępie Prezes Zarządu Głównego PTTK Andrzej GORDON. "Ziemia, to całe karty piśmiennictwa krajoznawczego. Osoby, które swoimi dokonaniem wzbogaciły przez całe lata "Ziemie", wzbogaciły jednocześnie polską kulturę, wzbogaciły w sposób niezwykle istotny polski ruch turystyczno-krajoznawczy. Od tego momentu 76 lat temu, kiedy rozdziła się "Ziemia", kiedy po raz pierwszy ukształtowała się grupa autorów świadomie nazywających się autorami krajoznawczymi doszliśmy do tego, że w Polsce nieomalże wyodrębniło w sposób organizacyjny grupę autorów zrzeszonych w Stowarzyszeniu Autorów Polskich, a zajmujących się piśmiennictwem krajoznawczym.

"Ziemia" jest dokumentem minionych czasów i jednocześnie jest serdeczną więzią ludzi, którzy przyczyniają się do jej kształtu, do jej wyrazu i serca. Wreszcie "Ziemia" - to również inspirator - inspirator nie akcji, nie działań bezpośrednich - inspirator głęboko rozumiejący ludzką wrażliwość i wyobraźnię po to, żeby uświadamiać nowe, jeszcze nieodkryte sfery krajoznawczych zainteresowań, żeby w nieco inny sposób popatrzeć na metodykę krajoznawstwa, żeby jak najlepiej i najskuteczniej przybliżyć polską ziemię milionom Polek i Polaków.

Towarzyszy nam refleksja - nie tylko nad tym, czym była i obecnie jest "Ziemia", ale też refleksja nad całą polską myślą krajoznawczą. Jest to refleksja istotna przed kolejnym kongresem krajoznawczym. Współczesne aspekty krajoznawstwa mogą i powinny być główną osią tych rozważań. Rzecz jasna, że w tych rozważaniach, w tej wielkiej debacie nie może nie być tych, którzy od wielu lat właśnie piórem, wykorzystując swoją wiedzę, swój talent, swoje umiejętności wzbogacali "Ziemie", wzbogacali także inne piśmiennictwo krajoznawcze ukazujące się w różnych regionach. Ta właśnie "Ziemia", która zawsze odnotowywała poszczególne kongresy, teraz z racji swojego jubileuszu może stać się powodem do wzbogacenia dyskusji przedkongresowej.

Jubileusz będzie okazją do przypomnienia nazwisk ludzi, którzy tworzyli "Ziemie" i kształtowali w konsekwentny, mądry sposób polską myśl krajoznawczą. Tytuł "Ziemia" - to okolicznik miejsca, wyznaczony sercem, wyznaczony pasją krajoznawczą, wiedzą naukową, talentem. Pisząc "Ziemia" w PTTK-owskich publikacjach bardziej określamy swoje miejsce tutaj właśnie na polskiej ziemi, swoje powinności wobec Ojczyzny, wobec Polski Ludowej.

Sensem jubileuszu jest zatem uhonorowanie tych, którzy "Ziemie" tworzyli, przypomnienie najpiękniejszych kart czasopisma, ale również to, aby na nowo w sercach, umysłach zbudować most między dawnymi a nowymi czasami.

Referat "Ziemia" zwierniadem działalności Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego" wygłosił Przewodniczący Komitetu Redakcyjnego "Ziemi" Tadeusz RYCERSKI.

Pierwszego stycznia 1910 roku mieszkańcy Królestwa Polskiego ujrzeli nowy tygodnik, którego winieta stanowiły otwarte wrota, a za nimi, poprzez polne kamienie i zaorane skiby, rozpostierał się rozległy pejzaż ziemi, Polskiej ziemi. Ale tego przymiotnika nigdzie wydawny tygodnika nie użyli, co więcej - nie sprzecyzowali również - przynajmniej formalnie - czym organem stało się czasopismo. Wiadomo było tylko, że "Ziemia" jest "Tygodnikiem Krajoznawczym Ilustrowanym". Dopiero jedenaście tygodni później, w prowadzonej od początku rubryce "Z PTK" znalazła się wzmianka o uznaniu przez Zarząd Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego "Ziemi" za organ Towarzystwa.

Zatwierdzony osiemdziesiąt lat temu Statut Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego określał główne cele Towarzystwa: zbieranie wiadomości krajoznawczych i szerzenie ich wśród ogółu, gromadzenie zbiorów naukowych dotyczących ziem polskich, urządzanie wystaw krajoznawczych, zakładanie muzeów regionalnych, rozciąganie opieki nad pamiątkami historycznymi i osobliwościami przyrody. Od samego początku przyswieceło PTK hasło Aleksandra Janowskiego "Poprzez poznanie do umiłowania kraju, poprzez umiłowanie do czynów ofiarnych". Najpełniej i najskuteczniej można to było realizować poprzez krajoznawcze wycieczki. Pierwszorzędną rolę w popularyzacji wycieczek, zasad ich organizowania, metodyki - odgrywała właśnie "Ziemia", wykazując zadziwiająco wręcz konsekwencję w informowaniu o wszelkich zjawiskach towarzyszących rozwojowi ruchu wycieczkowego. Znajdują się więc na jej łamach informacje o zakładanych przez Polskie Towarzystwo Krajoznawcze schroniskach, wykazy szkolnych schronisk noclegowych, pierwsze opisy szlaków wycieczkowych. "Ziemia" popularyzuje także pomocną dla organizacji ruchu wycieczkowego kartografię. Artykuły i informacje o wycieczkach stale wzbogacano materiałami metodycznymi lub ogłaszanymi konkursami na "pracę krajoznawczą w opisie" czyli monografię zwiedzanych miejscowości.

Istotnym nurtem działalności PTK były badania krajoznawcze. Znajdowały one żywe odzwierciedlenie na łamach "Ziemi", już w pierwszym numerze znalazł się "Szkic programu badań krajoznawczych" konsekwentnie przez PTK realizowany. Wyniki badań prowadzonych zarówno przez naukowców jak i krajoznawców prezentowano w "Ziemie".

Aby mówić o historii "Ziemi", o jej powiązaniach z Polskim Towarzystwem Krajoznawczym, należałoby powtórzyć historię Towarzystwa. Towarzystwo bowiem w różnych okresach PTK "Ziemia" jest wiernym jego odbiciem. Na jej łamach wypracowano przecież teorię i praktykę ruchu krajoznawczego, sformułowano definicję krajoznawstwa i zastosowano ją w praktyce czasopisma. Wspomnieć też trzeba o "Ziemie" jako dokumencie. Niezwykle wartościowe materiały redakcyjne zachowały dla potomnych nieistniejące już składniki folkloru, liczne numery monograficzne czasopisma stały się nieprzebraną skarbnicą wiedzy o polskiej ziemi.

Skrótowną z konieczności historię zawarł w swym referacie "Zarys dziejów i przemian czasopisma "Ziemia" Jerzy BIERNACKI.

Idea stworzenia własnego pisma dojrzała w Polskim Towarzystwie Krajoznawczym już w pierwszych latach istnienia Towarzystwa. Pierwszy program czasopisma przedstawiono w roczniku PTK z

1909 roku, 1 stycznia 1910 roku ukazał się pierwszy numer "Ziemi". Pierwszym redaktorem i jednocześnie wydawcą był KAZIMIERZ KULWIEC, autorem najbardziej tkwiącej w pamięci winiety - MIKOŁAJ WISZNICKI. "Ziemia" ukazuje się jako tygodnik w objętości od 16 do 44 /numery podwójne/ stron. Tak też z niewielkimi zmianami było do początku pierwszej wojny światowej.

"Ziemia" z owego pierwszego pionierskiego okresu pozostała wzorcem, twórczym impulsem, przejawem postawy łączącej patriotyzm i uniwersalizm, polskość i europejskość jednocześnie.

Wznowienie "Ziemi" następuje 30 sierpnia 1919 roku. Wydawcą tygodnika jest nadal Kazimierz Kulwiec, redaktorem zaś - EDWARD MALISZEWSKI, dawny współpracownik "Ziemi". Ciągłość personalna pozwala zachować ciągłość numeracji, konsekwentnie stosowaną aż do lat czterdziestych. Czasopismo przeżywa kłopoty techniczne i materialne, od 1920 roku staje się miesięcznikiem. Następuje półtoraroczna przerwa, w styczniu 1922 roku "Ziemia" pojawia się ponownie, wydawana - co wyraźnie podkreślono - z pomocą Państwa. Odtąd aż do 1939 roku miesięcznik ukazuje się w sposób ustabilizowany, realizuje w zasadzie przyjętą początkowo linię, przeżywając tylko naturalną ewolucję i nieistotne zmiany.

Od stycznia 1926 roku redakcją "Ziemi" obejmuje ALEKSANDER JANOWSKI, po nim od 1928 roku - REGINA DANYSZ-FLESZAROWA. W tym okresie coraz częściej pojawiają się w "Ziemie" artykuły przeglądowe o charakterze popularnonaukowym. "Ziemia" zamieszczanymi apelami zmierza do aktywizacji czytelników. W 1929 roku miesięcznik zostaje oficjalnie zalecony jako lektura dla młodzieży szkolnej, świadczy to niewątpliwie o wysokim i uznanym jej poziomie. W tym też roku znaleźć można w "Ziemie" szczegółową relację z I Kongresu Krajoznawczego Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

W maju 1930 roku redaktorem zostaje na krótko KONRAD GÓRSKI. Cenną, choć już nie nowatorską inicjatywą tego okresu wydaje się włączenie do krajoznawstwa historii literatury, skierowanie krajoznawstwa w stronę człowieka.

Kolejni redaktorzy miesięcznika, to JERZY REMER, ponownie ALEKSANDER JANOWSKI i od 1936 roku do wybuchu drugiej wojny światowej - ALEKSANDER PATKOWSKI. "Ziemia" lat trzydziestych nie osiąga już poprzedniego poziomu, jednak nadal funkcjonuje niezawodnie.

Przerwa spowodowana drugą wojną światową trwa ponad sześć lat, lecz związek z poprzedniczką został zachowany. Pierwszą powojenną "Ziemie" kieruje STANISŁAW LENARTOWICZ, w latach 1947-48 redaktorem jest FRANCISZEK UHORCZAK. Mimo formalnego związku z "Ziemie" międzywojenną, inna jest już społeczna i polityczna rzeczywistość, inne tendencje i idee, nieco inna zatem musi być też "Ziemia". Istotne stają się zagadnienia ziem odzyskanych popularyzowane szeroko przez krajoznawczą publicystykę "Ziemi". Nie istnieje jeszcze problem masowej turystyki - nieśmiało rozpoczyna się jej popularyzacja - również na łamach "Ziemi".

Od 1949 roku "Ziemie" redaguje komitet, w treściach kolejnych zeszytów pojawia się zagadnienie upowszechniania turystyki w świecie ludzi pracy. Wraz ze zjazdem połączeniowym Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego i Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego /grudzień 1950 roku/ tygodnik przestaje istnieć. Pretekstem jest potrzeba stworzenia dla powstałego Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego nowego pisma, które jednak wówczas nie powstaje.

W listopadzie 1956 roku "Ziemia" odradza się na dwa lata pod redakcją PRZEMYSŁAWA BURCHARDA. Będąc organem PTK jest zupełnie inną "Ziemie", magazynem krajoznawczym o dużej skali rozmaitości, nastawionym na prezentację Polski nieznanej. Odrębność, osobność i szczególna wartość tej "Ziemi" z trudem pozwala postawić ją w szeregu poprzedniczek, z drugiej jednak strony jest to tylko zasadnicza zmiana formy, merytoryczna zaś linia pisma pozostała w gruncie rzeczy taka sama.

Po siedmiu latach przerwy "Ziemia" odradza się już w zachowanej do dzisiaj formie rocznika, a właściwie zbioru materiałów krajoznawczych. Pierwszą Przewodniczącą Komitetu Redakcyjnego była MARIA IRENA MILESKA.

Nieodłącznie związane z krajoznawstwem zagadnienia regionalizmu poruszył Tomasz CHLU-DZIŃSKI w referacie "Ziemia" o zagadnieniach regionalizmu i jego związkach z krajoznawstwem".

Krajoznawstwo polskie rozwijało się początkowo w specyficznych warunkach politycznych, miało w związku z tym konkretne cele: przeciwdziałanie wynaradawianiu, budzenie więzi polskości. W związku z tym polscy krajoznawcy, również skupieni wokół "Ziemi", popularyzując wartości kultury charakterystyczne dla jakiegoś regionu, podkreślali jednocześnie ich ogólnonarodowy charakter i znaczenie. Zagadnienia regionalizmu pojawiły się na łamach "Ziemi" w szerszym zakresie dopiero po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. W tym czasie polski regionalizm zaczyna wytyczać kierunki swojego działania, określa cele, z których najważniejszym było rozbudzenie w ośrodkach prowincjonalnych, zwłaszcza zaniedbanych gospodarczo, działalności oświatowej i kulturalnej. Tak też traktuje wówczas zagadnienia regionalizmu "Ziemia". W noworocznym numerze z 1925 roku, poświęconym niemal w całości zagadnieniom regionalizmu, znaleźć można także znamienne zdanie: "Widząc w regionalizmie następne ogniwo ewolucyjnego rozwoju krajoznawstwa "Ziemia" z całą gotowością otwiera swe szpalty dla prac z dziedziny regionalizmu". Ta deklaracja jest konsekwentnie realizowana. "Ziemia" apeluje o ochronę świadectw historii i kultury, zachęca do tworzenia prowincjonalnych zbiorów, udzielając konkretnych wskazówek metodycznych. Poruszane są zagadnienia terytorialnej ochrony przyrody charakterystycznej dla danego regionu, przedstawiony zostaje program badań archeologicznych proponowany do realizacji przez regionalne stacje archeologiczne, tworzone również przez oddziały Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Lata dwudzieste naszego wieku to okres wielkiego zainteresowania regionalizmem, ruchem, który ściśle związany z krajoznawstwem dąży do zniesienia separatyzmów dzielnicowych, pozostałości zaborów, lecz jednocześnie nie chce dopuścić do utraty oblicza naturalnych i historycznych ziem. Budzenie w ludności określonego terytorium świadomości odrębnych cech i poszanowania tych cech może być i jest szkołą patriotyzmu. "Ziemia" odzwierciedla te myśli, idee, dążenia. Na jej łamach toczą się dyskusje nad dalszym kształtem ruchu, zamieszczane są wytyczne i instrukcje dotyczące zbierania oraz inwentaryzowania regionalnych wiadomości krajoznawczych. Przede wszystkim jednak "Ziemia" jest zawsze propagatorem tradycji i piękna poszczególnych zakątków kraju, zawsze jest wierna myśli, że regionalizm i krajoznawstwo dążą przede wszystkim do poznania, a przez poznanie do umiłowania najbliższego zakątka kraju, a przez ten zakątek - do umiłowania całej Ojczyzny.

Kilka szczególnych zagadnień wiążących się z historią "Ziemi" czy też osobami tworzącymi czasopismo przedstawiono w formie komunikatów.

Adam CHOWAŃSKI przybliżył postacię tworzącą "Ziemie" i nadające jej merytoryczny kształt. Szczegółowe noty biograficzne przedstawiły zebrałym kolejnych redaktorów czasopisma /wymienionych już w referacie Jerzego Biernackiego/ oraz autorów bezpośrednio związanych z ruchem krajoznawczym i "Ziemią".

Archeologia i historia Polski prezentowane na łamach "Ziemi" były tematem komunikatu przedstawionego przez Jana TYSZKIEWICZA. Autor wyka-

zał konsekwentne przedstawianie tych tematów, a także ich ewolucję wynikającą ze zmieniających się warunków społecznych i politycznych. "Ziemia" stale poruszała też wiążące się z tym tematem problemy muzealnictwa, rejestracji i ochrony pamiątek przeszłości, oraz - jakże aktualne po odzyskaniu niepodległości - polskie historyczne nazewnictwo.

Z powyższym korespondował głos w późniejszej już dyskusji. Jerzy SZUKAŁSKI przedstawił udział geografii i geografów w tworzeniu "Ziemi" oraz współczesnego jej oblicza krajoznawstwa. Dorobkiem licznej grupy osób stały się artykuły zamieszczone w kolejnych numerach "Ziemi", m. in. nr 9 z 1934 roku, poświęcony w całości Międzynarodowemu Kongresowi Geograficznemu, który odbył się w Warszawie.

Związki problematyki ochrony zabytków z krajoznawstwem są oczywiste. "Ziemia" już od pierwszych numerów szeroko prezentowała ten temat - będący przecież statutowym celem Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego - prezentując najcenniejsze zabytki, ale też apelując o ich inwentaryzację i ochronę, udzielając metodycznych wskazówek. Ten temat szczegółowo poruszyła w swym komunikacie Marzenna GUZOWSKA.

Do protokołu złożono niewyłożony z powodu choroby autora komunikat Pawła PIERSCIŃSKIEGO "Fotografowie "Ziemi", w którym przedstawiono - wzbogaconą przykładami - koncepcję prezentacji w "Ziemie" fotografii krajoznawczej. Ukształtowana już w pierwszym roku istnienia "Ziemi", wykorzystywała wszystkie znane wówczas sposoby fotograficznej interpretacji tematu krajoznawczego. Uzupełniając tekst fotografiami w "Ziemie" dokumentowała - niestety - obecnie - elementy krajoznawstwa, folkloru, zabytki materialne, co dodatkowo podnosi jej wartość.

Ryszard HARAJDA podzielił się uwagami, będącymi próbą oceny współczesnej "Ziemi". Od 1965 roku "Ziemia" ukazuje się w znanej obecnie postaci rocznika - zbioru materiałów krajoznawczych. Czy można ją zatem porównać z dawną, PTKraj-owską "Ziemie"? Pod względem formalnym jest to niemożliwe, jednak zawarty w pierwszym roczniku /1965 rok/ program "Ziemi" nawiązuje do przyjętej poprzednio koncepcji, jest wyrazem troski o należyte pojmowanie, rozwój i upowszechnianie krajoznawstwa. W wyniku niemal dwudziestoletniej ewolucji współczesna "Ziemia" zdołała już wypracować swoją koncepcję, zharmonizowaną z pojęciem i syntezą ruchu krajoznawczego w Polsce.

W ostatnim komunikacie Wanda SKOWRON przypomina sylwetkę Kazimierza Kulwiecia, pierwszego redaktora i wydawcy "Ziemi", współzałożyciela i działacza Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, inicjatora stworzenia biblioteki PTK, której tradycje kontynuuje Centralna Biblioteka PTK.

Końcowym akcentem sesji było symboliczne nadanie Centralnej Bibliotece PTK imienia Kazimierza Kulwiecia. Wykonując postanowienie XI Zjazdu Krajowego PTK Zarząd Główny PTK w październiku ubiegłego roku podjął stosowną uchwałę.

Odbyta sesja przybliżyła dzieje "Ziemi", jej dokonania, dzień wczorajszy i dzisiejszy. Pokazała, że czasopismo było i jest piękną i otwartą kartą, w której można długo i długo jeszcze czytać. Stała się również kolejnym przyczynkiem do tworzenia historii społecznych organizacji turystycznych w Polsce.

Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego "Kraj" ma już dziesięć lat. Z tej okazji 7 kwietnia b.r. odbyła się sesja krajoznawcza "Książka w służbie turysty-krajoznawcy".

Sesję otworzyło wystąpienie Prezesa Zarządu Głównego PTTK Andrzeja GORDONA. Oto jego fragmenty.

Sesji "Książka w służbie turysty-krajoznawcy" powinna towarzyszyć refleksja o roli i miejscu literatury turystyczno-krajoznawczej. Chociaż na każdego wyruszającego na szlak wpływały i wpływają książki, podręczniki szkolne, wspaniałe literackie eposy, znakomicie wydawane albumy - to właśnie literatura turystyczno-krajoznawcza w sposób szczególnie pomaga w odnajdywaniu się człowieka w czasie i przestrzeni. Wyruszając w krajoznawczą wędrówkę świadomie zmierzamy ku temu, aby oswoić dla siebie i oswoić w sobie czas, aby oswoić dla siebie i oswoić w sobie przestrzeń. W tym oswojaniu siebie z nowymi wymiarami, odkrywaniu piękna krajobrazu, przyjmowaniu mądrego postępowania innych ludzi, którzy penetrowali ten teren - pomaga nam książka. Właśnie ten obszar bardzo konkretnego kontaktu z ziemią i jej przyrodą, z ludźmi i ich kulturą obejmuje piśmiennictwo krajoznawczo-turystyczne. ...

Podczas sesji z okazji 75-lecia czasopisma "Ziemia" ujawniano raz po raz prawdę o wielkim postępieniu literatury krajoznawczo-turystycznej. Zwracano uwagę na jej głęboki humanistyczny wymiar. Podczas tej sesji będziemy mówili również o wielkim patriotycznym wymiarze przewodników, publikacji krajoznawczych, prawdziwie polskiego piśmiennictwa turystycznego. ...

Wśród innych wydawców od dziesięciu lat twórczo zaznacza swój ślad nasze wydawnictwo "Kraj". Ideowo i organizacyjnie związane z Towarzystwem wzbogaca jego działalność w wielu płaszczyznach. Sensem, treścią działalności jest pomoc turystyce, przybliżeniu mu Polski, przybliżenie mu turystyki jako sposobu na życie, uczenie wielu prostych a pożytecznych spraw. Niezależnie od tego, czy jest to przewodnik pomagający w przygotowaniu i przeprowadzeniu wyprawy, czy poradnik uczący wędrowania, czy ciekawe refleksje zrodzone w trakcie wędrówek, to każda z tych pozycji jest swoistą kładką pozwalającą czytelnikowi przekraczać nowe poacie poznania. Dzięki wielu autorom jest to kładka serdeczna, urzekająca kunsztem zrodzonym z głębokiej wiedzy i talentu.

Cała ta literatura uczy patrzeć, czuć, wzbogacać wiedzę. Uczy też radości z poznawania i skłania do różnorodnych refleksji. Jest oczywistym, że literatura ta rozbudza ludzką wrażliwość i wyobraźnię, kształtuje patriotyzm. Dla Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego ta ostatnia z wymienionych kategorii - patriotyzm - ma istotne znaczenie. To PTTK z taką mocą ekspozuje trzecie wychowawczą poznaj - pokochaj - służ Ojczyźnie, jako swoje ideowe credo. Czuwamy nad tym, aby miłość do Ojczyzny była miłością najpełniejszą: nie zaborczą, nie głupią, nie płytką, a mądrą, głęboką w rozumieniu jej historii, dnia dzisiejszego i aktywną w służbie ludowej Polsce. Wzbogacają to w szerokim zakresie wydawane dzięki inicjatywom różnych ogniw naszego Towarzystwa wydawnictwa regionalne, które przybliżają fragmenty ojczyznego krajobrazu, przybliżają - rodząc jednocześnie dumę mieszkańców poszczególnych regionów, zachęcając mieszkańców innych do wędrowania w ten właśnie zakątek ojczyznej ziemi.

Nasze Towarzystwo przygotowuje się do kolejnego Kongresu Krajoznawczego. Nie może w dyskusji przedkongresowej zabraknąć wypowiedzi tych, co przez książkę turystyczno-krajoznawczą kształtują aktywność kulturową, wyobraźnię i wrażliwość społeczną, co stymulują zainteresowania i postawy krajoznawcze, co umacniają postawę patriotycznej powinności wobec Polski Ludowej, co wpływają na kształt i oblicze polskiej turystyki. ...

Życzę, aby sesja zrodziła nowe refleksje, nowe propozycje i rozwiązania. Jesteśmy przecież wspólnie niespokojni, niespokojni w twórczym znaczeniu tego słowa, w ciągłym poszukiwaniu lepszego. ...

Każda sesja owocuje dwójako. Po pierwsze wydrukowanymi po niej referatami i po drugie zanotowanymi gdzieś głęboko refleksjami. Proszę, abyście Szanowni Zebrani zastanowili się nad sprawą, która wykracza poza potrzeby poszczególnych grup najbliższej PTTK turystyki kwalifikowanej. Myślę o tym, co jest syntezą tego wszystkiego, o miejscu i roli literatury turystyczno-krajoznawczej w polskiej kulturze, w polskiej turystyce. Uważam, że wtedy, kiedy toczy się dyskusja przed X Zjazdem PZPR, powinniśmy włączyć się do niej, sformułować wnioski dotyczące książki krajoznawczo-turystycznej, jak mało która inspirującej kulturowo, jak mało która kształtującej wiedzę i kulturę obywateli socjalistycznej Polski. Powinna więc działalność wydawnicza w tym zakresie uzyskiwać lepsze niż dotąd warunki. Sprężona z ruchem turystyczno-krajoznawczym może przynieść rzeczywiste efekty. Sprzyjać temu będzie ideowo-programowa współpraca naszego Towarzystwa ze Stowarzyszeniem Autorów Polskich, pomagają temu już teraz publikacje czasopism społeczno-kulturalnych i turystycznych.

Celem tej sesji zorganizowanej w dziesięciolecie Wydawnictwa PTTK "Kraj" jest pobudzenie wspólnej refleksji autorów, wydawców i odbiorców nad powinnościami i duchem literatury turystyczno-krajoznawczej. Życzę, aby stało się to naszym owocnym udziałem.

W Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym nieobca jest dbałość o wydawanie literatury turystyczno-krajoznawczej. Jej rodowód jest godny chlubnych tradycji poprzedników PTTK - Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, dziś będziemy skupiać swoją uwagę na książce i jej służbie na rzecz turysty i krajoznawcy, którą w naszej PTTK-owskiej rodzinie 10 lat organizuje Wydawnictwo PTTK "Kraj".

Próbę analizy stanu zaspokojenia potrzeb w zakresie literatury turystyczno-krajoznawczej w latach 1981-1985 przedstawił Włodzimierz ŁĘCKI, Przewodniczący Klubu Autorów Literatury Turystycznej i Krajoznawczej Stowarzyszenia Autorów Polskich.

Analizę oparto na ocenie i porównaniu podaży literatury turystyczno-krajoznawczej /według danych uzyskanych z wybranych oficyn wydawniczych/ i popytu określonego na podstawie niepełnych badań ankietowych. Szczegółową analizę podsumowano następująco:

W ostatnich latach nastąpił znaczący wzrost ilości książek turystyczno-krajoznawczych, zarówno w ilości tytułów, jak i wielkości nakładów. Dominującymi tytułami są pozycje niewielkie objętościowo, dotyczące małych obszarów penetracji turystycznej. Od wielu lat odczuwa się brak poważniejszych pozycji dotyczących szczególnie terenów górskich, poszczególnych regionów kraju oraz najciekawszych aglomeracji miejskich. Nie mogą ich zastąpić występujące na rynku niewielkie objętościowo przewodniki po tych regionach. Celowym jest kontynuowanie rozpoczętych serii wydawniczych dotyczących miast wojewódzkich i ich okolic, przewodników po pasmach górskich oraz serii "Panorama turystyczna". Jednocześnie konieczne jest rozpoczęcie wydawania przewodników po makroregionach kraju w jego obszarach historycznych. Pomimo wzrostu ilości tytułów w latach 1981-1985 istnieją nadal poważne luki w publikacjach kompleksowych.

Pozytywnym zjawiskiem jest podnoszenie poziomu merytorycznego wydawnictw i ich wyposażenia kartograficznego. Niepokoi natomiast obniżenie się jakości technicznej książek.

Należy liczyć się z możliwością powstania bariery cenowej ograniczającej popyt. Należy zatem rozważyć możliwość dotowania niektórych pozycji wydawniczych.

Czy publikacje Wydawnictwa "Kraj" spełniają stawiane przez turystów wymagania? Ocenę przydatności tych wydawnictw dla poszczególnych dyscyplin turystyki kwalifikowanej zaprezentowali przedstawiciele komisji Zarządu Głównego PTTK.

Komisję Turystyki Kajakowej reprezentował jej Przewodniczący Mieczysław KIEB. W swej wypowiedzi podkreślił pilną konieczność realizacji szeregu przewodników kajakowych - w pierwszej kolejności opracowań szlaków do tej pory jeszcze nie wydawanych, w drugiej zaś - nowych opracowań wyczerpanych i zdezaktualizowanych pozycji. Rozpoczęta niedawno przez Wydawnictwo "Kraj" seria map szlaków wodnych została przyjęta przez kajakarzy z zadowoleniem, choć nie bez krytycznych uwag, które przekazano już do Wydawnictwa. Mimo wielu uwag można jednak stwierdzić, że realizowane przez Wydawnictwo "Kraj" pozycje są bardzo przydatne dla turystyki kajakowej.

Przewodniczący Komisji Turystyki Pieszej Henryk TOMKIEWICZ dokonał oceny przydatności wydawnictw "Kraju" dla turystyki pieszej. Szczególnie wiele miejsca poświęcił znanej powszechnie serii "Na szlaku", zgłaszając szereg konkretnych uwag, dotyczących m. in. koncepcji opisów szlaków oraz elementów kartografii, niezwykle istotnych dla turystyki pieszej. Przekazując wyrazy uznania dla Wydawnictwa wyraził jednocześnie nadzieję objęcia publikacjami nowych terenów kraju.

Oceny literatury przewodnikowej przeznaczonej dla turysty górskiego dokonał Przewodniczący Komisji Turystyki Górskiej Marek STAFFA. Podkreślił on stosunkowo dobre pokrycie przewodnikami - o bardzo różnej jakości - terenów górskich. Cenne dla metodyki turystyki górskiej są pozycje z "Biblioteczki Turysty Górskiego". Chwaląc różnorodność pozycji wydawniczych "Kraju", przekazał postulat środowiska turystów górskich, z których najważniejszymi są nadzieje na nowocześniejszą formę przewodnika górskiego, dającego turystom maksimum wiadomości przy pełnej swobodzie ruchu oraz wydanie serii jednolitych przewodników i map w skali 1:50 000 wszystkich terenów górskich w kraju.

Oceny publikacji krajoznawczych Wydawnictwa PTTK "Kraj" ze szczególnym uwzględnieniem serii "Szlakiem wielkich ludzi, wydarzeń, zabytków kultury" dokonał Jacek KOLBUSZEWSKI. Ocena taka jest jednocześnie próbą oceny wkładu Wydawnictwa do kultury narodowej, do oświaty oraz oceną koncepcji polityki wydawniczej. Praca nad literaturą popularnonaukową, a do takich należy zaliczyć publikacje krajoznawcze jest bardzo trudna, wymaga od autora szerokiej, interdyscyplinarnej wiedzy, literackiego talentu, odpowiedniej formy językowego przekazu, od wydawnictwa zaś funkcjonalności i estetycznej szaty edytorskiej. Wszystkie te warunki spełnia Wydawnictwo "Kraj" i autorzy skupieni w kręgu Wydawnictwa.

Omawiając konkretną serię wydawniczą wykazało duże trudności w realizacji takiej nowatorskiej koncepcji, m.in. konieczność bardzo rygorystycznych wymagań wydawnictwa w stosunku do autorów, a jednocześnie przestrzegania przez autora założonego porządku przestrzennego. Przyjęta koncepcja powoduje znaczne, nie zawsze uzasadnione, rozdrobnienie, zarówno terytorialne jak i personalne. Na szczególne wyrazy uznania zasługuje wyjątkowo staranne opracowanie graficzne i edytorskie tej serii. Młody wydawca, jakim jest "Kraj" pokazał tą serią, że stać go na robienie rzeczy dobrych, stać go na podejmowanie dużych wysiłków edytorskich. Z nadzieją należy oczekiwać wydawnictw większych, na przykład literackiego przewodnika po Polsce.

Przewodnicząca Rady Programowej ZG PTTK do spraw wydawniczych Maria MARANDA stwierdziła, że Wydawnictwo "Kraj" sprostało roli rzeczownika potrzeb turysty, a jednocześnie zostało szeroko

zaakceptowane w społeczeństwie za odważne kroki, za udane i interesujące serie wydawnicze. Książka "Kraju" jest chętnie kupowana.

Tryb prac przygotowawczych przed IV Kongresem Krajoznawczym przewiduje ocenę realizacji krajoznawczego programu turystyki, stąd też zawartość treściowa wydawnictw "Kraju" musi zaważać ten zasadniczy dla PTTK motyw. "ak akcentowany program wymaga zapewnienia warunków dla działalności wydawniczej, szczególnie dla Wydawnictwa "Kraj".

Przedmiotem działań Rady Programowej ZG PTTK d/s wydawniczych będzie ocena planów wydawniczych i realizacji tych planów. Przychylną ocenę Rady uzyskały m.in. inicjatywy poszczególnych komisji turystyki kwalifikowanej skierowane do Wydawnictwa. Jednocześnie Rada sugeruje przeprowadzenie badań, które określać czy zamierzenia wydawnicze PTTK odpowiadają najistotniejszym społecznym potrzebom.

Janusz ŻMUDZIŃSKI, Dyrektor - Redaktor Naczelny Wydawnictwa PTTK "Kraj" zasygnalizował podstawowe kierunki pracy Wydawnictwa w najbliższym okresie. Podkreślił, że "Kraj" jest wydawnictwem PTTK, będzie zatem kontynuować realizację statutowych celów Towarzystwa. Nadal wydawane będą materiały wewnętrzne PTTK - druki, materiały szkoleniowe oraz wydawnictwa przeznaczone dla ogółu czytelników. Programy wydawnicze będą realizowane przy jak najszerszym udziale społecznych komisji zarówno turystyki kwalifikowanej jak i środowiskowych, zarządów wojewódzkich, oddziałów PTTK. Duża ilość publikacji będzie przeznaczona dla szerokiego ogółu turystów, turystów mniej wprawnych, młodzieży szkolnej. Planowane jest kontynuowanie rozpoczętych serii wydawniczych, pojawiają się też nowe serie, m.in. realizowane wspólnie z Komisją Ochrony Przyrody ZG PTTK przewodniki przyrodnicze po parkach narodowych i krajoznawczych. Kontynuowane też będą drobne formy wydawnicze.

W dyskusji padały głosy wiążące się z wypowiedziami referentów, bądź też z ogólnymi i szczegółowymi problemami wydawniczymi. Poruszono tematykę wydawnictw przeznaczonych dla konkretnych dyscyplin turystyki kwalifikowanej - kajakowej, kolarskiej, czy też dla grup środowiskowych. Szczególne miejsce zajęły tu wydawnictwa przeznaczone dla młodzieży. Poruszono problematykę materiałów o charakterze historycznym, również dokumentujących historię i ludzi PTT, PTK i PTTK, a także związanych z bezpośrednią działalnością PTTK na rzecz kultury.

Wiele miejsca poświęcono terenowym nieprofesjonalnym inicjatywom wydawniczym realizowanym przez ognia Towarzystwa oraz inicjatywom mającym na celu popularyzację literatury turystycznej i krajoznawczej. Tu warto wspomnieć o tworzonym w zakopiańskim środowisku PTTK Klubie Pisarzy Górskich oraz kolejnej PTTK-owskiej księgarni, która zostanie uruchomiona w Zakopanem.

Poruszono też problemy nurtujące środowisko autorów publikacji krajoznawczych, m.in. brak odpowiedniego zaplecza badawczego oraz luki w obowiązujących przepisach prawnych.

W podsumowaniu sesji Prezes ZG PTTK Andrzej GORDON stwierdził m.in.:

... Uważam, że zasadniczym sukcesem dzisiejszego gremium jest to, że było to spotkanie wspólne i że powstało coś w rodzaju sprzyśnięcia umysłów i serc, jednoczącego autorów, wydawców, poligrafów i tych, którzy kształtują odbiorców. ...

Szczególnie ważne jest spojrzenie na wydawnictwa, na nobilitację tego rodzaju wydawnictw, traktowanie wydawnictw, które zajmują się problematyką turystyczno-krajoznawczą nie jako wydawnictw drugiego rzędu. Są to bowiem wydawnictwa, które w sposób niezwykle ważny i ciekawy kreują

zjawiska społeczne i kulturowe - dzięki temu muszą być inaczej traktowane. PTTK zawsze będzie ofensywnie w tej sprawie występowało.

Musi też powstać inne spojrzenie na ludzi, nie tylko na pasjonatów regionu, bądź danej dyscypliny turystyki kwalifikowanej czy też działalności w danym środowisku - spojrzenie na tych, którzy przez swoją działalność publicystyczną, piśmienniczą, czasami literacką tworzą ważne zjawisko - nie tylko dla turystyki, ale ważne zjawisko dla kultury, a na pewno bardzo istotny element intelektualnego cementowania i wprowadzania dalej działalności PTTK.

W trakcie sesji wielu autorom współpracującym z Wydawnictwem "Kraj" wręczono pamiątkowe adresy. Medalami za współpracę z PTTK uhonorowano zakłady poligraficzne, z którymi stale współpracuje Wydawnictwo PTTK "Kraj".

Wydawnictwo PTTK „KRAJ”

W 1985 roku minęło 10 lat istnienia Wydawnictwa PTTK "Kraj". Swą działalność rozpoczęło 1 lipca 1975 roku jako Zakład Wydawniczo-Propagandowy PTTK. W styczniu 1982 roku Prezydium Zarządu Głównego PTTK przekształciło Zakład w wydawnictwo, nadając mu nazwę "Kraj". Wydawnictwo kontynuuje uznane tradycje działalności wydawniczej Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego oraz jego poprzedników - Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego założonego w 1873 roku i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego powstałego w 1906 roku.

Naczelnym zadaniem Wydawnictwa było i jest publikowanie: wydawnictw książkowych, broszurowych, panoram, map turystycznych, kalendarzy, pocztówek oraz akcydensów niezbędnych do prowadzenia wewnętrznej działalności organizacyjnej i programowej Towarzystwa oraz popularyzujących wśród społeczeństwa statutowe cele PTTK - stowarzyszenia wyższej użyteczności. Związane są one z rozwojem ruchu turystycznego i organizacją imprez turystyki kwalifikowanej oraz krzewieniem krajoznawstwa przez pogłębienie wiedzy o przeszłości i współczesnych osiągnięciach kraju, ochronę dóbr kultury, szerzenie kultury turystycznej oraz wiedzy o ochronie środowiska naturalnego; Wydawnictwo ma także na celu zapoznanie turystów polskich z walorami turystycznymi i krajoznawczymi innych krajów.

Od początku swego istnienia Wydawnictwo starało się zachować właściwe proporcje ilościowe pomiędzy publikacjami mającymi na celu zaspokojenie potrzeb statutowych Towarzystwa a pozycjami własnymi, przeznaczonymi dla szerokiego kręgu miłośników turystyki i krajoznawstwa. Wydaje się, że Wydawnictwu udało się wypracować własny profil, nie konkurencyjny w stosunku do innych oficyn wydawniczych, ale uzupełniający. Osiągnięto to koncentrując się na wydawaniu pozycji drobniejszych, mniejszych objętościowo, dla osób uprawiających turystykę kwalifikowaną /starając się konsekwentnie ukazywać regiony mniej znane/ oraz popularnych wydawnictw typu vademecum.

Z każdym rokiem rozszerza się wachlarz wydawniczy o nowe serie przewodników turystycznych oraz publikacje krajoznawcze. Ukazuje się coraz więcej pozycji popularnonaukowych, a także bogatych w legendy, opowieści, anegdoty - książek "do czytania", skierowanych również do młodzieży. Program ten jest z każdym rokiem coraz konsekwentniej realizowany.

Publikacje są opracowywane w dwóch redakcjach merytorycznych - Redakcji Turystyczno-Krajoznawczej w Warszawie i Redakcji Wydawnictw Górskich i Narciarskich w Krakowie.

Godny podkreślenia jest fakt inspiracji programowej płynącej z kontaktów z komisjami społecznymi Zarządu Głównego oraz z ogniwami terenowymi PTTK. Coraz ściślejsza jest więź z działaczami Towarzystwa, wśród których pozyskuje się ciągle nowych autorów, recenzentów i konsultantów. Nad-

zór społeczny nad Wydawnictwem sprawuje powołana w 1982 roku Rada Programowa Zarządu Głównego PTTK do spraw wydawniczych.

Od 1 lipca 1975 roku Wydawnictwo "Kraj" opublikowało ponad 1,3 tys. pozycji o objętości 3,6 tys. arkuszy wydawniczych w łącznym nakładzie niemal 37 mln. egz.

Wydawnictwo "Kraj" jest wydawcą miesięcznika turystów i krajoznawców "Gościeńce", organu Zarządu Głównego PTTK, ukazującego się od 1968 roku oraz rocznika krajoznawczego "Ziemia" stanowiącego kontynuację czasopisma założonego w 1910 roku przez Polskie Towarzystwo Krajoznawcze.

/Z "Katalogu Wydawniczego 1986" Wydawnictwa PTTK "Kraj"/

RÓŻNE SPRAWY TOWARZYSTWA

Na podstawie ustaleń dokonanych przez służby rewizyjne ZG PTTK w trakcie przeprowadzanych w latach 1984-85 rewizji okresowych oddziałów PTTK stwierdzono, że szereg nieprawidłowości nie tylko nie zmniejsza się, lecz ma tendencję narastającą, co budzi uzasadniony niepokój. Nieprawidłowości te dotyczą zarówno działalności organizacyjnej oddziałów jak również działalności gospodarczej i finansowej. Do podstawowych i najczęstszych występujących usterek zaliczyć należy:

- nieprzestrzeżenie /w wielu przypadkach wręcz niezajomość/ uchwał Prezydium ZG PTTK: uchwały nr 117/82 w sprawie działalności gospodarczej oddziałów - w 50% kontrolowanych jednostek,
- uchwały nr 146/83 w sprawie spisywania w straty nadwyżeczne - w 18% jednostek,
- uchwały nr 142/83 w sprawie samodzielności płacowej - w 25% jednostek,
- uchwały nr 240/85 w sprawie organizacji i finansowania imprez programowych - w 20% jednostek,
- brak planów pracy komisji, kół, klubów, zarządów oddziałów i ich prezydium. Zjawisko to występuje w 80% kontrolowanych oddziałów.
- niewłaściwie prowadzona dokumentacja z posiedzeń ciał kolegialnych.
- brak inicjatyw w zakresie pozyskiwania nowych członków, ryzyka opłacalność składek członkowskich w 24% kontrolowanych oddziałów.

Poważne obawy budzi także gospodarka finansowa. Niedopuszczalne, wbrew obowiązującym przepisom stosowana jest komasacja uprawnień i obowiązków, ta sama osoba podpisuje rachunki, czeki, prowadzi kasę /często i walutową/, magazyn, wypożyczalnię. Utrzymywanie takiego stanu przez dłuższy czas jest bezzasadnym przyczyną powstania strat, które w 1985 r. wyniosły 32 mln. zł. Nieprzestrzegana jest dyscyplina finansowa, opieszła windykacja należności, nieprawidłowy sposób rozliczania kosztów administracyjnych. Nieprawidłowości w gospodarce transportowej występują prawie we wszystkich jednostkach prowadzących tę działalność.

W większości oddziałów stwierdzono niepokojące tendencje rozwijania działalności gospodarczej kosztem działalności statutowo-programowej. Oddziały te zatracają w ten sposób tożsamość ogniw PTTK.

W bieżącym roku postanowiono zaostrożnie kryteria oceny pracy jednostek, a co za tym idzie, zdecydowanie bardziej rygorystycznie egzekwować wypełnianie celów i zadań Towarzystwa, jak również obowiązków na każdym stanowisku pracy.

W związku z powyższym Zarząd Główny PTTK przypominając o statutowym obowiązku sprawowania nadzoru, instruktażu i kontroli nad działalnością podległych ogniw PTTK prosi Kolegów Prezesów ZW PTTK o zwrócenie szczególnej uwagi na oddziały słabo pracujące, wymagające opieki i udzielenie im maksymalnej pomocy w usuwaniu stwierdzonych nieprawidłowości. Ponadto zobowiązuje do nadzoru nad terminowym i pełnym wykonywaniem zaleceń porewizyjnych. Dotychczasowe doświadczenia, potwierdzone wynikami rewizji sprawdzających wykazały, że udzielane odpowiedzi są enigmatyczne i w znacznym stopniu odbiegają od faktycznego wykonania.